

Preek over Lukas 2:41-52

- Schildwolde, 7 april 2019
- Kees van Dusseldorp
- Themadienst: Jouw huis, een heilig thuis?
- begeleiding Statement

Jouw huis, een heilig thuis?

NB: Het thema is een tweeluik met de toerustingsavond later deze week over christelijk gezinsleven en geloofsvorming. Het wordt daarom in de preek niet concreet uitgewerkt.

votum en groet

Ps.133 + E&R 206

wetslezing

lezen: Lev.6:1-6

E&R 313 (themalied)

gebed

lezen: Luk.2:41-52

Luk.8:16-21

Via Dolorosa (Sela)

preek

Opw.553 Laat het feest zijn

KidzKlup, Ik wens jou

gebed

filmpje VONK

collecte - Opw.803 Vol ontzag

NLB 971 Zing een nieuw lied

zegen

Gemeente van Jezus Christus.

** Jezus als kind

Als jongen van 13 werd hij van school gestuurd wegens slecht gedrag. Zijn ouders stuurden hem naar de militaire academie. Op zijn 17e was hij kapitein. Daarna ging hij studeren en kreeg hij werk in het bedrijf van zijn vader. Na een succesvolle carrière in het vastgoed, ging hij ook investeren in casino's, sport en filmindustrie. Over zijn levensstijl worden de nodige schandalen verteld. Uiteindelijk ging hij in de politiek werd hij de 45e president van de Verenigde Staten. Donald Trump.

Als mensen belangrijk worden, gaat het vergrootglas op hun leven. De verhalen uit de jeugd worden opgeduikeld. En hoe langer het geleden is dat iemand geleefd heeft, hoe mooier de verhalen. Vooral de Grieken vertelden over hun helden graag sterke staaltjes. Van de grootste held Herakles bijvoorbeeld wordt verteld dat hij al in de wieg twee slangen gewurgd zou hebben. Soms zijn het romantische verhalen. Over Lionel Messi, geboren in een arm gezin, en uitgegroeid tot een van de rijkste en beroemdste voetballers.

Twaalf jaar. In onze gemeente hebben op dit moment dertien kinderen van die leeftijd. Zo oud is Jezus in het enige verhaal dat we kennen over zijn jaren als kind, puber en jongere. Het is geen heldhaftig verhaal. Die zijn er wel over Jezus gemaakt. Bijzondere dingen die hij als kind gedaan zou hebben. Vriendjes beter gemaakt en zijn vader met wonderen geholpen in zijn timmerfabriek. Ze zijn verzonnen. Het verhaal over Jezus als kind is geen heldenverhaal. Voor de eerste lezers van Lukas, ontwikkelde Grieken, was dat wellicht een teleurstelling. Ze verwachtten spectaculaire verhalen. Maar dit is een opvallend verhaal. Het lijkt gewoon uit het leven gegrepen. Zelfs zo gewoon, dat bij ons eerder het beeld oproept van een saaie jongen. Bloedserieus, supervroom, een theoloog in de dop. Is dit een jongen met wie je zou willen voetballen? Zo wordt er in de wereld ook wel naar christenen gekeken: suffice, wereldvreemde, traditionele types. Net als deze jongen, die wel bejaard lijkt, in plaats van een gezonde twaalf jaar. Is dit wel normaal? Wat moeten wij met dit verhaal van Jezus als tiener? Is het ingekleurd door zijn belangrjkheid later? Het lijkt hem niet dichterbij te brengen.

** echt een jongen!

Het beeld klopt niet. Als je tenminste goed leest wat er staat. Jezus was echt en compleet mens. Hij was ook echt en gezond een jongen van twaalf jaar. Joden noemden twaalfjarigen nog een kind. Wij zeggen tiener of puber. Voor christenen soms best vreemd om zo over Jezus na te denken. Het klinkt oneerbiedig. Maar Lukas vertelt het ons. En wie goed leest, die ziet ook hier een echte jongen van twaalf jaar.

De schrik van zijn ouders bewijst dat. Ze lopen al een dag voordat ze Jezus missen. Dat is niet raar als je bedenkt dat de mannen vaak met elkaar praten en dat de vrouwen en kinderen ook samen in een grote groep optrekken. Het is ook niet raar voor ouders die hun kind kennen, vertrouwen en ruimte geven. Als er een goede verstandhouding is, kan dat. Het gezelschap reist in een gezellige en feestelijke sfeer naar huis. Tot ze aan het einde van de eerste dag Jezus missen. 'Waar is hij toch gebleven?' Stel dat Jozef die vraag gesteld zou hebben en Maria zou zeggen: 'Ach, je weet toch hoe hij is? Altijd maar bidden en in de bijbel studeren. Joh, die zit in de tempel en is de tijd vergeten.' Ja, dan zou je

vraagtekens plaatsen hoe echt hij mens is. Maar zo gaat het niet. Ze zoeken overal en worden steeds bezorgder. Zij kennen Jezus als een gewone jongen.

Ook het gedrag van Jezus is prima te plaatsen voor iemand van twaalf. Twaalf jaar is ongeveer de leeftijd, dat kinderen gaan nadenken over zichzelf, hun wereld en hun toekomst. Er komt een stuk zelfbewustzijn. 'Wie ben ik eigenlijk? Hoe kijken anderen naar mij? Wat kan ik wel en niet?' Ze gaan op onderzoek uit. Gaan vragen stellen. Ook over God. Onder de joden is de leeftijd van dertien jaar beslissend. Dan vindt voor jongens de bar mitswa plaats: Een jongen stelt zich bewust onder de wet van God. Hoewel we niet weten of deze traditie ook in Jezus' tijd al bestond, zegt het wel iets over de ontwikkeling van een kind. Het is helemaal niet vreemd, dat Jezus als twaalfjarige juist in de tempel was blijven hangen. In beginnend besef van zijn bijzondere afkomst en roeping.

Echt en gezond een jongen van twaalf jaar. Dat blijkt ook uit het vervolg: Hij was voortaan zijn ouders gehoorzaam en schikte zich naar hun leiding. Maarten Luther maakte dat eens prachtig duidelijk in een preek. 'Jezus, wil je wat houtblokken halen om het vuur op te stoken? Wil je me even helpen om het vee te voeren? Vandaag is het jouw beurt om water te halen.' In huize Jozef is het aanpakken geblazen. Ieder moet in een gezin toch mee doen? We hebben geen wereldvreemde Messias, die als kind dromerig mediteert over de profeten. Het gaat hier om een gezonde jongen van twaalf jaar, die zich steeds meer bewust wordt van zijn bijzondere roeping. Dit tempelmoment is daarin belangrijk.

** opgroeiend in de trouwe dienst aan God

Geen sterke verhalen over spectaculaire wonderen die Jezus als kind zou hebben gedaan. Ook geen romantisch of wereldvreemd verhaal. Het gaat in de jaren van Jezus als kind, tiener en jongere om doorgaande groei. Hij groeide op in een trouwe dienst aan God. In zijn ontwikkeling vormt het tempelincident een belangrijk moment. We vermoeden dat Lukas voor zijn evangelie gesprekken heeft gehad met Maria. Ze zal Lukas wel veel meer verteld hebben. Ook over Jezus als kind, als tiener en als jongere. Maar dit verhaal wist Maria later nog heel gedetailleerd te vertellen. Hoewel ze het toen niet begreep, heeft ze aangevoeld dat er toen en daar iets bijzonders gebeurde.

Opnieuw brengt Lukas ons in de tempel. In de tempel is hij zijn boek begonnen: de verschijning van de engel Gabriel bij het reukofferaltaar, in het heilige. Op het tempelplein werd Jezus voor het eerst aan het publiek gepresenteerd. Met de profetieën van Simeon en Hanna als de trompetten van God. Twaalf jaar later zijn we weer in de tempel. Zo gaat het door in dit evangelie. Tien hoofdstukken vult Lukas met de grote en brede laatste reis van Jezus naar de tempel. Het bijbelboek eindigt zelfs in de tempel, waar Jezus' discipelen voortdurend God loofden. Lukas schetst ons de tempel als de belangrijkste plek in het leven van Jezus. Zo maakt Lukas ons duidelijk hoe de tempel eigenlijk gebouwd was voor Jezus. Het was zijn thuis. Hij werd zelf de tempel: de plaats waar je God ontmoet.

Jezus komt daar niet toevallig. Jaarlijks gingen zijn ouders voor het Pesachfeest naar Jeruzalem. Met de blijdschap en feestelijkheid die bij die pelgrimsreizen hoorden. In de trouwe dienst aan de Here. Dat geloofsvoorbeeld gaven zij hun kinderen mee. Door gewoon te gaan. Van jongsaf aan heeft Jezus meegekregen dat het dienen van God normaal is. En zichtbaar in de praktijk. Moeders en kinderen waren niet verplicht om elk jaar naar Jeruzalem te komen. Maar Jozef en Maria deden het wel. Zo namen zij hun

verantwoordelijkheid voor de opvoeding van Jezus ter harte. De dienst aan de Here was in hun gezin een blijde en oprechte zaak. Mooi he? En ook motiverend! Jezus groeit op in een omgeving waar de dienst aan God leeft. Zijn ouders brengen hem elke keer opnieuw bij God. Naar op de plaats waar het vuur brandt. Waar het geloof vorm krijgt, de gemeenschap begint waar verzoening en vrede worden gevonden. Daar weet hij zich thuis. In die trouwe dienst aan God, leert Jezus zoeken naar zijn roeping.

** eerbied voor zijn ontwikkeling

‘Waarom hebt u naar mij gezocht? Wist u niet dat ik in het huis van mijn Vader moest zijn?’ Dit is de eerste uitspraak van Jezus die we in de bijbel tegenkomen. Het is een woord dat mij met eerbied en respect vult voor Jezus. In dit woord blijkt, hoe hij gevorderd is in het besef van zijn roeping. En hoe hij bereid is om die taak op zich te nemen. Hij was nog niet gezalfd met de Heilige Geest. Maar de Geest is al wel bezig om hem toe te rusten tot zijn bijzondere werk. Dat hoor je in deze woorden.

We kunnen ons goed voorstellen hoe Maria en Jozef zich gevoeld moeten hebben. Hun zoon, die op zich niet in zeven sloten tegelijk liep, was in Jeruzalem vermist. Juist hij, voor wie ze een bijzondere verantwoordelijkheid hadden. Elke gelovige ouder weet, dat een kind geen eigen product of eigen bezit is. Het is door de Here aan een vader en moeder toevertrouwd, om voor te zorgen, van te houden en op te voeden als kind van God. Voor Jozef en Maria sprak dat nog veel meer. Zij waren dienaren van hun zoon. Ze zouden de verantwoordelijkheid voor hem op den duur helemaal uit handen moeten geven. Zij waren ook zelf afhankelijk van wat hij zou gaan doen. Dan ben je extra alert om goed voor hem te zorgen. Toen ze hem misten, kwam de angst in hun hart. En door angst raak je de realiteit en nuchterheid zomaar kwijt.

Het is vooral die angst, waar Jezus verbaasd op reageert. ‘Waarom zocht u naar mij?’ Niet omdat ze wel hadden kunnen bedenken dat hij in de tempel zou zitten. Maar omdat ze hem niet hadden hoeven zoeken. Ze hadden rustig naar Nazaret kunnen gaan. Jezus zou wel weer thuis komen. Ze hadden zijn vermissing positief kunnen uitleggen: ‘Hé, Jezus begint zelfstandiger te worden. Hij gaat nadenken over zijn levensdoel.’ ‘Ik moest in het huis van mijn Vader zijn.’ Of in de vorige vertaling: ‘Ik moet bezig zijn met de dingen van mijn Vader.’ Dat goddelijke moeten komen we vaker tegen. ‘De Messias moest lijden’ zegt Jezus later tegen zijn discipelen. Jezus begint iets te beseffen van zijn roeping.

Bij deze jongen, die zo echt en helemaal twaalf jaar is, dringt steeds meer door wie hij is. Dat vult mij met eerbied en respect. Niet voor die jongen van twaalf jaar. Maar wel voor mijn Heiland die zo naar zijn werk toegroeide. Ik realiseer me steeds meer, dat Jezus heel zijn leven met die roeping bezig is geweest. Als kind, tiener en jongere droeg hij dat bij zich. In de weg van gebed en bijbelstudie leerde hij wat het goddelijke moeten voor hem inhield. Steeds meer werd dat voor hem duidelijk. Wij weten waar dat op uitliep: Op zijn verstoting uit de wereld en zijn gewillige dood aan het kruis. Ten dienste van u en mij. Vandaar die eerbied.

** goddelijke moeten betekent menselijk lijden

‘Maar we snapten het niet. Toen nog niet. We voelden aan dat er iets belangrijks was gebeurd. We zagen ook dat hij zich ontwikkelde. We wisten natuurlijk wel dat zoiets zou

gaan gebeuren. We hadden nooit een geheim gemaakt van wat er over hem geprofeteerd was. Zowel vóór als ná zijn geboorte. Dat hij met de dingen van God bezig zou gaan, dat hadden we verwacht. Maar op die dag in Jeruzalem deed het ook pijn. We waren echt bang. Ik zei tegen hem 'Je vader en ik hebben met angst in het hart naar je gezocht.' En toen begon hij over 'mijn Vader'. En hij bedoelde Jozef niet. Dat deed ook ergens zeer. En die pijn snaptten we niet. Toen nog niet. Maar nu, zoveel jaren later, met alles wat hij verder heeft gezegd en gedaan, nu begrijp ik het. Nu ik zijn vrede ken, en de hoop mijn leven vervult, nu kijk ik anders terug.'

Zo zou Maria het verteld kunnen hebben. Uit alles wat ze in haar hart bewaard had. Toen ze een oude vrouw was. En Lukas haar interviewde over Jezus. Vele jaren na de kruisiging en opstanding van Jezus Christus. Lukas schreef: 'Ze begrepen niet wat hij tegen hen zei.' Dat ging niet om de toewijding van Jezus aan God de Vader. Dat ging ook niet om zijn bereidheid om het goddelijk moeten uit te voeren. Dat was hen wel duidelijk. Wat ze niet konden plaatsen, was dat zijn goddelijke roeping menselijke pijn veroorzaakt. Zijn bestemming geeft hun gemis. Zijn roeping betekent hun verdriet. Zijn gehoorzaamheid aan de hemelse Vader betekent afstand tot zijn aardse vader en moeder. Zijn dienst betekent dat zij hem kwijtraken. Hij kan zijn werk niet doen, zonder verloren te gaan voor de mensen. Zijn moeder zal hem kwijtraken tot in de dood.

In het antwoord van Jezus klinkt ook afstand tot zijn ouders. Dat begrepen ze niet. Toen nog niet. Dat gehoorzaamheid aan God ook pijn kan doen. Later maakt Jezus dat nog een keer duidelijk. Als zijn moeder en broers hem komen opzoeken en kennelijk verwachten dat hij hen zal ontvangen. Dan zegt Hij: 'Mijn moeder en broers zijn degenen die naar het woord van God luisteren en ernaar handelen.' Ik denk niet dat Maria dat als een publieke berisping gehoord heeft. Jezus heeft zijn ouders geëerd naar het vijfde gebod. Maar de afstand die er was, deed wel pijn. Ze begrepen toen nog niet: hoe kan de dienst aan God nu pijn doen? Later heeft Maria het nog veel sterker ervaren. Gods roeping volgen betekent een weg van lijden. Dat geldt voor Jezus. En voor ieder die een leerling van Jezus is. De keuze om de Heer te dienen, betekent ook pijn. Loslaten, onthechten, verdragen. Jezus volgen betekent op aarde dat je soms niet past. Want je bestemming ligt bij God.

** zo komt Hij centraal te staan

Echt en helemaal twaalf jaar. Een jongen die steeds meer zijn unieke identiteit ontdekt. Een heel intiem verhaal eigenlijk. Hij is anders dan de anderen. Hij was toen nog geen Verlosser. En ook geen klein verlossertje. De Messias zou hij nog worden. Hij heeft gehoorzaamheid aan zijn roeping moeten leren, lezen we in de Bijbel. Echt en helemaal mens. Zo komt hij heel dichtbij en kun je bij hem aanhaken. Want het gaat wel om hem: Jezus die de Christus zou worden.

Heel subtiel maakt Lukas dat duidelijk. Aan het begin van het verhaal staat dat Jezus' ouders naar Jeruzalem gingen. Zij zijn degenen die initiatief nemen en iets doen. Aan het eind van het verhaal staat dat Jezus weer terug reisde. Hijzelf wordt de handelende persoon. Een bewuste keus van die twaalfjarige jongen die in de tempel had ontdekt waar zijn roeping lag. Hij staat centraal. En kiest ervoor om voortaan zijn ouders gehoorzaam te zijn. Zijn tijd is nog lang niet gekomen. Maar de eerste streken van zijn leven zijn al gezet. Hij zal zijn roeping vinden en volgen. Dat gaat ook pijn veroorzaken. Maar hij neemt het op zich. En geeft zich daarbij aan mensen om zich heen.

Het is deze Jezus, die mensen meeneemt naar dat huis van de Vader. Ieder die zich aan hem verbindt. Dat betekent luisteren en bidden, op zoek gaan naar je roeping. Je vindt je roeping in de tempel. Bij Jezus Christus, onze tempel, in wie je de Vader ontmoet. Blijf trouw in je dienst aan de Heer. En laat je meenemen door zijn Geest. Ook waar dat pijn brengt, eenzaamheid betekent of verwijdering brengt. Niet alleen tot andere mensen, maar ook tot jezelf. Omdat je je eigen wensen bijstelt, tegen zonden de strijd aangaat, je je zelfhandhaving loslaat, en in slechte gewoonten het mes zet.

Hoe troostrijk is het om te zien hoe Jezus zich ontwikkelde. Onze grote Voorganger. Het tempelincident toont hem als jongen van twaalf jaar. Dat geeft vertrouwen: je mag mens zijn, zoals Hij mens was. Wees een tiener, wees een jongere, wees een volwassene, wees een bejaarde. Pak je roeping op die daarbij hoort. En doe dat met liefde, in je dagelijks leven, of je nu een plek hebt in gezin, of dat je alleen staat. Of je nu jezelf nog ontdekken moet, of juist terugkijkt op een lang leven. Volg de Heer in jouw luisterende oriëntatie op de Vader, in jouw trouwe tempeldienst.

** Jezus groeit in wijsheid

Wat voor meisje was Angela Merkel, toen zij twaalf jaar oud was? En wat voor jongen is Hitler geweest op die leeftijd? Wat voor streken zal Maarten Luther als jongen hebben uitgehaald? Als mensen belangrijk zijn, komt er aandacht voor hun hele levensverhaal, inclusief de kinder- en puberjaren. Die nieuwsgierigheid is er ook als het gaat over Jezus. Maar het enige verhaal dat we over zijn jeugd hebben, komt aan die nieuwsgierigheid niet tegemoet. Het schetst ons best iets over Jezus als jongen. Maar wat we eruit opmaken is niet anders dan dat hij groeit in wijsheid. Met het oog op zijn roeping.

‘Hij groeide in wijsheid.’ Dat schrijft Lukas aan het begin van het verhaal van de twaalfjarige Jezus in de tempel. En daarmee eindigt hij het verhaal. In de geschiedenis zelf, en in de beschrijving ervan ligt meer betekenis dan je zou vermoeden. Het is samen te vatten als: Hij die onze Verlosser wordt, ontwikkelt zich bij het opgroeien in wijsheid.

Die wijsheid van Jezus Christus! Wijsheid over de Vader en het leven met Hem. Wijsheid over het doel van het leven en je roeping op aarde. Wijsheid over wie een mens is en wat een mens nodig heeft om zich te ontwikkelen. Wijsheid over liefde als grootste geschenk en opgave voor het samenleven van mensen. Wijsheid over zonde en vergeving, over onrecht en verzoening, over afstand en verbondenheid, over lijden en heerlijkheid. Wijsheid die ontmaskert en schuurt, maar altijd de toekomst opent.

Dat is wijsheid die we nodig hebben. Jezus groeide in de gunst bij God en de mensen. Zoals elk kind wordt Hij geleidelijk volwassen. Zijn ontwikkeling vindt plaats in een goede verhouding tot God en tot de mensen. Rondom Jezus hangt een sfeer van wijsheid en liefde. Van trouw aan de dagelijkse verantwoordelijkheden. En van bereidheid om de weg van God te gaan. Met die wijsheid wordt Jezus onze tempel. Mijn tempel en jouw tempel. Of je nu een tiener bent of een ouder. Laat Jezus je tempel zijn! In Hem leer je de Vader kennen en vertrouwen. In Hem leer je jezelf kennen en je keuzes maken. In Hem leer je liefde voor elkaar. In Hem gaat je leven open.

Amen